هرمبلغ بيان ڪرڻ ڪان پهريان گهٽ ۾ گهٽ تي پيرا پڙهي

اَلۡحَمۡدُ لِلّٰهِ رَبِّ الۡعٰلَمِيۡنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الۡمُرۡسَلِيۡنَ

اَمَّا بَعۡدُ فَاَعُوۡذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيۡطٰنِ الرَّجِيۡمِ ؕ بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ ؕ

اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيۡكَ يَا رَسُوۡلَ الله وَعَلٰى اٰلِكَ وَاَصۡحٰبِكَ يَا حَبِيۡبَ الله

اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيۡكَ يَا نَبِيَّ الله وَعَلٰى اٰلِكَ وَاَصۡحٰبِكَ يَا نُوۡرَ الله

هميشه سچ ڳالهايو

دُرُود شريف جي فضيلت

مڪي مديني جي تاجدار، ٻنهي جهانن جي مالڪ ۽ مختار صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جو فرمانِ رَحمت نِشان آهي: جيڪو مون تي دُرُود پڙهندو آهي، ان جو دُرُود مون تائين پهچي ويندو آهي، مان ان جي لاءِ اِستِغفار ڪندو آهيان ۽ ان ڪان عِلاوه ان جي لاءِ ڏهه (10)نيڪيون لکيون ويندڙيون آهن. (معجم اوسط ،من اسمه احمد،١/ ٤٤٦،رقم: ١٦٤٢)

ذِکر و دُرود ہر گھڑی وِردِ زَباں رہے میری فُضُول گوئی کی عادت نکال دو
(وسائل بخشش مرمم،ص٣٠٥)

صَلُّوۡا عَلَى الۡحَبِيۡب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

پياريون پياريون اسلامي ڀينرون! ثواب حاصل ڪرڻ خاطر بيان ٻڌڻ ڪان پهريان سٺيون سٺيون نيتون ڪري وٺون ٿيون.فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ: "نِيَّةُ الۡمُؤۡمِنِ خَيۡرٌ مِّنۡ عَمَلِه"يعني مسلمان جي نِيّت ان جي عمل ڪان بهتر آهي .

(المعجم الكبير،سهل بن الساعدي...الخ ج 6، ص 185، الحديث: 5942)

ٻه مدني گُل:(1) بغير سٺي نيّت جي ڪنهن ٻه نيڪ عمل جو ثواب ناهي ملندو.

(2) جيتريون سنيون نِيّتون وڌيڪ، اوترو ثواب بہ وڌيڪ.

بيان ٻڌڻ جون نِيّتون

❁ نگاهون جهڪائي پوري توجهہ سان بيان ٻڌندس ❁ ٽيڪ لڳائي ويهڻ بدران علمِ دين جي تعظيم خاطر جيترو ٿي سگهيو ٻئي گوڏا وڇائي ويهندس ❁ ضرورت پوڻ تي ٻين اسلامي ڀينرن جي لاءِ سِرڪي جاءِ ڪشاده ڪندس ❁ ڌڪو وغيره لڳو تہ صبر ڪندس، گهوري ڏسڻ ۽ اٽڪڻ کان بچندس ❁ صَلُّوا عَلَي الحَبِيب! اُذكُرُوالله، تُوبُوا اِلَي الله! وغيره ٻڌي ثواب ڪمائڻ ۽ صدا لڳائڻ واريءَ جي دِل جوئي جي لاءِ آهستہ آواز سان جواب ڏيندس ❁ بيان کان پوءِ پاڻ اڳتي وڌي سلام، مصافحو ۽ انفرادي ڪوشش ڪندس-دوران بيان موبائل جي غيرضروري استعمال کان بچندس،نہ بيان ريڪارڊ ڪندس نہ ئي ٻئي ڪنهن قسم جو آواز چو تہ ان جي اجازت ناهي،جيڪو ڪجهہ ٻُڌندس،ان کي ٻڌي ۽ سمجهي ڪري ان تي عمل ڪرڻ ۽ ان کي بعد ۾ ٻين تائين پهچائي نيڪي جي دعوت عام ڪرڻ جي سعادت حاصل ڪندس.

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

عاشقانِ رسول اسلامي ڀينرون! اڄ اسان سچ ڳالهائڻ بابت بيان ٻڌنديوسين. سڀ کان پهريان هڪ ايمان افروز حڪايت ٻڌنديوسين. سچ ۽ ڪوڙ جي وصف بہ بيان ڪئي ويندي. سچ جا فائدا بہ بيان ڪيا ويندا. صادق ۽ امين آقا، مهربان ۽ ڪريم آقا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ڪيئي هنڌن تي سچ ڳالهائڻ جي ترغيب ارشاد فرمائي آهي، اهڙيون ڪجهہ حديث سڳوريون بہ ٻڌنديوسين. سچ ڳالهائڻ جي برڪتن بابت ڪجهہ حڪايتون بہ بيان ڪيون وينديون. سچ جي اُبتڙ ڪوڙ آهي ۽ ڪوڙ ڪيترو هلاڪ ڪندڙ آهي ان جون ڪجهہ تباهيون بہ بيان ڪيون وينديون. ضمناً ڪيئي مدني گل بہ بيان ڪيا ويندا. ڪاش جو اسان مڪمل بيان مڪمل توجهہ

سان ٻڌڻ جي سعادت حاصل ڪريون.

اٰمِین بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِین صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ

اچو! سڀ کان پهريان سچ جي برڪت تي هڪ حڪايت ٻڌون ٿيون:

سچو ٻڪرار

حضرت نافع رضی اللہ عنہ فرمائن ٿا: حضرت عبدالله بن عمر رضی اللہ عنہما پنهنجي ڪجهه ساٿين سان گڏ هڪ سفر ۾ هئا، واٽ تي هڪ جڳهه تي ترسي پيا ۽ کائڻ جي لاءِ دسترخوان وڇايو ويو، ايتري ۾ هڪ ٻڪرار (يعني ٻڪريون چارڻ وارو) اتي آيو پاڻ رضی اللہ عنہ جن ان کي فرمايو اچو! کاڌو کائو، عرض ڪيائين: منهنجو روزو آهي، حضرت عبدالله بن عمر رضی اللہ عنہما جن فرمايو: ڇا توهان هن سخت گرمي جي ڏينهن ۾ (نفل) روزو رکيو آهي ۽ توهان ته جبل تي ٻڪريون به چاري رهيا آهيو، ان چيو: الله جو قسم! مان اهو انهيءَ لاءِ ڪري رهيو آهيان جو زندگي جي گذريل ڏينهن جي تلافي (يعني بدلو ادا) ڪري وٺان، پاڻ رضی اللہ تعالیٰ عنہ جن ان جي پرهيزگاري جو امتحان وٺڻ جي ارادي سان فرمايائون: ڇا تون پنهنجي ٻڪرين مان اسان کي هڪ ٻڪري وڪڻندين؟ ان جي قيمت ۽ گوشت توهان کي به ڏينداسين ته جيئن توهان انهيءَ سان روزو افطار به ڪري سگهو، ان جواب ڏنو: اهي ٻڪريون منهنجون نه آهن، منهنجي مالڪ جون آهن، حضرت عبدالله رضی اللہ عنہ جن ان کي آزمائڻ جي لاءِ فرمايو: مالڪ کي چئجو ته انهن مان هڪ بگهڙ (Wolf) کڻي ويو، غلام چيو: ته پوءِ الله ڪٿي آهي؟ (يعني الله ته ڏسي رهيو آهي، اهو حقيقت کي ڄاڻي ٿو ۽ انهيءَ سبب منهنجي پڪڙ ڪندو) جڏهن پاڻ رضی اللہ تعالیٰ عنہ مديني واپس موٽيا ته ان جي مالڪ کان غلام ۽ سموريون ٻڪريون خريد ڪيون پوءِ ٻڪرار کي آزاد ڪري ڇڏيائين ۽ ٻڪريون به ان کي تحفي ۾ ڏئي ڇڏيون.

(شُعَبُ الْاِیمان ،۳۲۹/۴،حديث:۵۲۹۱ مُلَخَّصاً، از جهوٽا چور ص ۱۶بتغير)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَمَّد

عاشقانِ رسول اسلامي ڀينرون! هن حڪايت مان هڪ **مدني گل** اهو حاصل ٿيو ته هر حال ۾ سچ ڳالهائڻ گهرجي ۽ سچ ئي کي پنهنجي عادت بنائڻ گهرجي. ڪڏهن سچائي جي اهڙي قوت ۽ برڪت ظاهر ٿيندي آهي جو عقل حيران ٿي ويندو آهي جيئن هاڻي اسان ڏٺو ته سچ ڳالهائڻ جي برڪت سان ان نيڪ غلام کي نه صرف آزادي نصيب ٿي بلڪ ٻڪريون به انعام ۾ ملي ويون، اسان کي گهرجي ته اسان به هميشه سچ ڳالهايون، ڪيترو ئي ڏکيو وقت هجي، چاهي جان تي اچي وڃي تڏهن به سچ جو دامن نه ڇڏڻ گهرجي. ڇوته ڪوڙ ڪڏهن ڪڏهن بظاهر عارضي (Temporary) سڪون فراهم ڪندو آهي، پر جيئن ئي ڪوڙ جو پردو کڄي ويندو آهي، سڄو سڪون برباد ٿي ويندو آهي ۽ انسان ڪيئي پريشانين ۾ مبتلا ٿي ويندو آهي. دنيا ۾ جيڪڏهن ڪوڙ جو پردو نه کڄي تڏهن به آخرت ۾ ضرور پتو پوندو، تنهنڪري عقل مندي اها ئي آهي ته سچن جي پيروي ڪئي وڃي ۽ سچ ڳالهائڻ جي ئي عادت بڻائي وڃي.

الله وارا ڪير آهن؟

هن نيڪ ۽ سچي ٻڪرار جي ڪردار مان اهو به سبق ملي ٿو ته ❖ **الله وارا اهي ئي هوندا آهن جيڪي** هميشه سچ ڳالهائيندا آهن. ❖ **الله وارا اهي ئي هوندا آهن جيڪي** هميشه خوفِ خدا ۾ رهندا آهن. ❖ **الله وارا اهي ئي هوندا آهن جيڪي** شريعت جي خلاف ورزي ناهن ڪندا. ❖ **الله وارا اهي ئي هوندا آهن جيڪي** دِين جي پيروي ڪندا آهن. ❖ **الله وارا اهي ئي هوندا آهن جيڪي** علم ۽ عمل جا جامع هوندا آهن. ❖ **الله وارا اهي ئي هوندا آهن جيڪي** تقويٰ ۽ پرهيزگاري جو مَظهر هوندا آهن. ❖ **الله وارا اهي ئي هوندا آهن جيڪي** صاف سُٿري ڪردار جا مالڪ هوندا آهن. ❖ **الله وارا اهي ئي هوندا آهن جيڪي** مخلوق کان خوف زده ناهن ٿيندا بلڪ خالق جو ڊپ انهن جي دلين ۾ سمايل

هوندو آهي. ❖ **الله وارا اهي ئي هوندا آهن جيڪي** ٻين جي رِضا جي لاءِ نہ بلڪ صرف ۽ صرف رِضاءِ الٰهي جي لاءِ ڪم ڪندا آهن. ❖ **الله وارا اهي ئي هوندا آهن جن جي** نظر دنيا تي نہ بلڪ دنيا بڻائڻ واري تي هوندي آهي.

اي ڪاش! جو اسان بہ الله وارن جي نقشِ قدم تي هلڻ واريون بڻجي وڃون. **اي ڪاش! جو** اسان بہ دنيا جي لاءِ نہ بلڪ پنهنجي خالقِ حقيقي جي رِضا جي لاءِ ڪم ڪرڻ واريون بڻجي وڃون. **اي ڪاش! جو** اسان بہ مخلوق جي بدران شريعت جي اِتباع ڪرڻ واريون بڻجي وڃون.

سَچي ڳالهائڻ جي اهميت

عاشقانِ رسول اسلامي ڀينرون! اسان سچ ڳالهائڻ جي باري ۾ بيان ٻُڌِي رهيون آهيون. هن ۾ شڪ ناهي تہ الله پاڪ اِنسان کي بيشمار نعمتن سان نوازيو آهي، انهن مان هڪ عظيم نعمت "زَبان" بہ آهي، زَبان بظاهر گوشت جي هڪ ننڍڙي ٻوٽي آهي، پر رب تعالي جي عظيمُ الشّان نعمت آهي. زَبان جو دُرُست اِستِعمال جنَّت ۽ غَلَط استِعمال جهنَّم ۾ داخل ڪري سگهي ٿو. جيڪڏهن ڪو پنهنجي زبان جو دُرُست اِستعمال ڪندي صدقِ دل (يعني سچي دل) سان ڪلمو شريف پڙهي وٺي تہ ان جي لاءِ جنَّت واجب ٿي ويندي آهي جيئن تہ نور واري آقا، دِلين کي جڳمڳائڻ واري مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جو فرمان آهي: **مَنْ قَالَ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ وَوَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ** جنهن لَآ اِلٰهَ اِلَّا الله چيو اهو جنت ۾ داخل ٿيندو ۽ ان جي لاءِ جنت واجب ٿي ويندي. (مستدرک للحاكم، كتاب التو بة والانابة،باب من قال لا اله ..الخ، ۳۵۶/۵، حديث:۷۷۱۳)

۽ جيڪڏهن اها ئي زَبان مَعَاذَالله (الله جي پناهہ)، الله پاڪ جي نافرماني ۾ استعمال ٿي تہ تمام وڏي آفت جو سبب بڻجي سگهي ٿي جيئن تہ فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم آهي: اِنسان جون اڪثر خطائون ان جي زَبان سان ٿينديون آهن. (شعب الايمان،باب في حفظ اللسان،۴ /۲۴۰، حديث:۴۹۳۳)

تنهنڪري عقل مند اها ئي آهي جيڪا زبان جو چڱي طرح استعمال ڪري ۽

ان کي بُري استعمال کان بچائي، زبان جو سٺو استعمال ڪيترو فائدي مند آهي جڏهن تہ ان جو بُرو استعمال ڪيترو نقصان ده ٿي سگهي ٿو، اچو هن باري ۾ هڪ دلچسپ فرضي حڪايت ٻڌون ٿيون:

ٻن پوڙهين پاڙيسرين جي آڪاڻي

ٻہ پوڙهيون پاڻ ۾ پاڙيسري هيون، هڪ زبان جي تمام سٺي هئي جڏهن تہ ٻي وڏي بدزبان هئي. اها پوڙهي جيڪا زبان جي گهٽي سٺي هئي، هڪ ڏينهن جهنگ ۾ هڪ وڻ جي هينيان ويهي رهي. اتفاق سان اونهاري، سياري ۽ برسات جي موسمن جو پاڻ ۾ جهيڙو ٿي پيو، سيارو چوندو هو تہ مان سڀني موسمن کان ڀلو آهيان، اونهاري جي دعويٰ هئي تہ تمام موسمن ۾ منهنجو ڪوئي مٽ ناهي، جڏهن تہ برسات جي موسم جو چوڻ هو تہ مون کان سٺو ٻيو ڪو موسم نہ آهي. پاڻ ۾ انهن طئي ڪيو تہ ڪنهن انسان کان فيصلو ڪرايون ٿا. اهي ٽئي ان جهنگ ۾ هلڻ لڳا، اچانڪ سامهون اها پوڙهي وينل نظر آئي، تنهين اتفاق ڪيو تہ انهيءَ کان پڇا ڪيون ٿا. سڀ کان پهريان سياري جي مُند ان پوڙهي وٽ آئي ۽ چوڻ لڳي: امڙ سائڻ اهو ٻڌايو تہ سياري جي مُند ڪيئن آهي؟ پوڙهيءَ چيو: سياري جي مُند جي ڪهڙي ڳالھ ڪجي، جڏهن ايندي آهي تہ هر پاسي رونق اچي ويندي آهي، ڪٿي برف جون سفيد چادرون ڇانئجي ونديون آهن، تہ ڪٿي گهرن ۾ چُلها ٻاريا ويندا آهن، گرما گرم چانهہ ۽ ڪافِي جا مزا هوندا آهن، طرح طرح جا ميوا گهر ايندا آهن، اخروٽ ۽ ڪاجا گهرايا ويندا آهن، سڀ مزي سان کائيندا آهن، مطلب تہ! سياري جي چا ڳالھ ڪجي!! سياري جي مُند اهو ٻڌي ڏاڍو خوش ٿي ۽ پوڙهيءَ کي انعام ۾ هڪ هزار اشرفين (سون جي سِڪن) جي ٿيلهي ڏني. پوءِ اونهاري جو موسم پوڙهيءَ وٽ اچي چوڻ لڳو: پوڙهي امان! اهو ٻڌايو تہ اونهاري جي موسم ڪيئن هوندي آهي؟ پوڙهي چوڻ لڳي: پٽ! اونهاري جو چا شان آهي، جڏهن ايندو آهي تہ گهرن ۾ پکا هلايا ويندا آهن، برف واريون ڦُلفيون کاڌيون ونديون آهن، ٿڌي کير ۽ شربتن سان

مهمانوازي ٿيندي آهي، فصل پَچڻ لڳندو آهي، شام ۾ ماڻهو ٿڌي پاڻي سان غسل ڪندا آهن، اڱڻ ۾ ڇنڪار ڪيو ويندو آهي، پلنگ لڳايا ويندا آهن. مطلب تہ! اونهارو ڀلو!! اونهارو بہ پنهنجي ساراهہ ٻڌي خوش ٿيو ۽ هڪ هزار اشرفي جي ٿيلهي ان پوڙهيءَ کي انعام ۾ ڏنائين. پوءِ برسات جي مند ايندي آهي، حال احوال پڇي چوڻ لڳي: امڙ سائڻ! اهو ٻڌايو تہ برسات جي موسم ڪيئن هوندي آهي؟ پوڙهي چوڻ لڳي: برسات واري موسم جي تہ ڇا ئي ڳالهہ آهي، اها نہ هجي تہ ماڻهو ڪيئن زندگي گذاري سگهندا، مينهن پوندو آهي جڻ رحمتِ الٰهي ڇما ڇم وسندي آهي، زمين جي اُڃ (Thirst) ختم ٿي ويندي آهي، وڻ ۽ عمارتون غسل ڪري صاف ٿي ويندا آهن، نديون نالا ڀرجي ويندا آهن، فائدو وٺڻ وارا ان مان فائدو وٺندا آهن، مطلب تہ! برسات جي ڳالهہ ڇا ڪجي. برسات جي موسم پنهنجي واکاڻ ٻڌي خوش ٿي ويندي آهي اها بہ پوڙهي کي هڪ هزار اشرفيون ڏيندي آهي. پوڙهي ٽي هزار اشرفيون کڻي گهر ايندي آهي تہ پيسن جي ڪري جڻ گهر ۾ بهار اچي ويندي آهي، پاڙي واري ٻي پوڙهي گهر ۾ رونق ڏسي پڇا ڪندي آهي: اهي پيسا ڪٿان آندئي؟ چيائين: سياري، اونهاري ۽ برسات جي موسمن ڏنا آهن.

پاڙي واري پوڙهي اها هڪ ڏينهن گهر وارن سان جهيڙو ڪري جهنگ ۾ ويهي رهي. اتفاق سان اونهاري، سياري ۽ برسات جي موسمن جي وري ملاقات ٿي، سيارو چوڻ لڳو: انهيءَ پوڙهي ڪنهن کي سڀ کان بهتر چيو؟ اونهاري چيو: اها پوڙهي وڏي چالاڪ هئي، اهو نہ ٻڌايائين تہ بهتر ڪهڙو موسم آهي، سڀني جي ساراهہ ڪري مفت ۾ ٽي هزار اشرفيون وٺي وئي. مطلب وري طئي ٿيو تہ ڪنهن ٻئي کان فيصلو ڪرايون ٿا، ڏٺائون تہ هڪ ٻي پوڙهي ويٺي هئي، ان کان فيصلو ڪرائڻ جي لاءِ ڀريان سيارو ان وٽ آيو ۽ پنهنجي باري ۾ پڇا ڪئي: پڙهي يڪدم چيو: سيءُ ايندو آهي تہ سخت پريشان ڪندو آهي، ڪنهن کي فالج ٿيندو آهي تہ ڪو اڌ رنگي ۾ مبتلا ٿيندو آهي، نزلو ۽ زڪام عام ٿي

ويندو آهي، ڏند وڄندا آهن، وضو ڪرڻ مشڪل ٿي ويندو آهي، سَوَڙ ٿوري لهندي آهي ته يڪدم ٿڌي هوا داخل ٿي ويندي آهي، بستر برف ٿي ويندا آهن، حد ته اها آهي باهه جي تپش به گهٽجي ويندي آهي. سيارو ڪاوڙجي پوڙهي کي اڌ رنگي جو تحفو ڏئي هليو ويندو آهي، پوءِ اونهارو ايندو آهي چوندو آهي: پوڙهي اهو ٻڌايو ته اونهاري جي موسم ڪيئن هوندي آهي؟ پوڙهي ڪاوڙجي چيو: گرمي جو ڇا چئجي، ايندي آهي ته پگهر وهندو آهي، ڪپڙن مان ڌپ اچڻ لڳندي آهي، صبح جو تبديل ڪريون شام تائين وري ميرا ٿي ويندا آهن، صبح کان ئي گرم هوا هلڻ لڳندي آهي، اهو ئي شور ٿيندو آهي: هن ڪي گرمي لڳي، ڪنهن کي هيضو ٿيندو آهي ته ڪو اُس ۾ سڙي ويندو آهي، پاڻي پِي پِي ٿڪجي پوندا آهيون پر گرمي ختم نه ٿئي. گرمي ناراض ٿي اهڙي ڦوڪ هڻندي آهي جو ٻيڙيءَ کي گرمي لڳي ويندي آهي. هاڻي برسات جي موسم ايندي آهي، چوندي آهي ٻيڙي امان! اهو ٻڌائجو ته برسات جي موسم ڪيئن هوندي آهي؟ ٻيڙي چوندي آهي: برسات کان خدا بچائي، بجلي چمڪندي آهي، بادل گجگوڙ ڪندا آهن ته هانءُ ڦاٽي پوندو آهي، بارش جو شور سڪون تباهه ڪندو آهي، پير ٻاهر رکون ته ڪپڙن سميت پسي ويندا آهن، هر پاسي گپ هوندي آهي، رات ۾ مڇر ستائيندا آهن، ڏيڏرن جو شور سمهڻ ناهي ڏيندو اهڙي طرح نه رات جو سڪون ملندو آهي نه ڏينهن جو آرام. برسات جي مند اهڙي هوندي آهي. اهو ٻڌندي ئي برسات جي نگاهه بجلي ٻڻجي پوڙهي جي پير تي ڪرندي آهي ۽ پوڙهي اپاهج ٿي ويندي آهي.

ائين هڪ پوڙهي زبان جي سٺي استعمال تي ڪيئي فائدا ڪمائيندي آهي جڏهن ته ٻي پوڙهي زبان جي غلط استعمال ڪرڻ جي ڪري هرويرو نقصان ۾ مبتلا ٿي ويندي آهي. معلوم ٿيو ته زبان جو سنو استعمال ڪيئي فائدن جو حق دار بڻائيندو آهي، جڏهن ته زبان جو بُرو استعمال ڪيئي فائدن سان محروم به ڪندو آهي ۽ ڪيئي نقصانن جو سبب به ٿيندو آهي. تنهنڪري زبان جي

چڱي استعمال جي عادت بنائڻ گهرجي.

زبان جي چڱي ۽ صحيح استعمال جي هڪ صورت سچ ڳالهائڻ آهي جڏهن تہ انهيءَ زبان جي غلط استعمال جي هڪ صورت ڪوڙ ڳالهائڻ آهي. سچ جون بيشمار برڪتون آهن، هميشہ سچ ڳالهائڻ وارو انسان دنيا ۾ قدر جي نگاھ سان ڏٺو ويندو آهي جڏهن تہ ڪوڙ جون ڪيئي خرابيون آهن، انهن مان هڪ اها بہ آهي تہ ڪوڙو انسان دنيا ۾ بہ ذليل ۽ خوار ٿيندو رهندو آهي، ماڻهو ان تي اعتماد بہ ناهن ڪندا ۽ نفرت جي نگاھ سان بہ ڏسندا آهن.

سچ ۽ ڪوڙ جي وصف:

حقيقت جي مطابق قول ۽ فعل جو هئڻ سچ آهي، جڏهن تہ واقعي جي خلاف قول ۽ فعل جو اظهار ڪوڙ آهي. سچ ڳالهائڻ جي عادت بنائڻ جي لاءِ ضروري آهي تہ هميشہ ڪوڙ کان بچيو وڃي. بظاهر انسان اهو سمجهندو آهي تہ هڪ ڀيري جي ڪوڙ سان ڪجھ ناهي ٿيندو پر اهو ئي هڪ ڀيري جو ڪوڙ سچ جي تمام بنيادن کي تباھ ڪندو آهي.

هميشہ سچ ڳالهائڻ واري جي گفتگوءَ جون برڪتون

جيڪڏهن انسان هميشہ سچ ڳالهائيندو رهي، ڪڏهن بہ ڪوڙ جي داغن سان دامن داغدار نہ ڪري تہ سچ جون وڏيون برڪتون ظاهر ٿينديون آهن. حضرت مالڪ بن دينار رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْه فرمائن ٿا: جهڙي نموني کجور جي ٻُوٽي (Plant) جي شروعات هڪ ٿاري سان ٿيندي آهي، ان وقت اها ٿاري ايتري ڪمزور هوندي آهي جو جيڪڏهن ٻار ان کي ڪڍي يا ٻڪري کائي وٺي تہ ان جي جڙ ئي ختم ٿي ويندي آهي. پوءِ ان ٿاري کي مسلسل پاڻي ڏنو ويندو آهي جنهن سان وڌندي ويندي آهي ايستائين جو ان جي هڪ مضبوط جڙ تيار ٿي ويندي آهي، پوءِ اها ئي ٿاري جيڪا پهريان گهڻي ڪمزور هئي هاڻي ڇانوَ بہ ڏيندي آهي ميوو بہ ڏيندي آهي. اهڙي طرح سچائي بہ شروع ۾ دل ۾ ڪمزور هوندي آهي. ٻانهو ان

جي حفاظت ۽ سار سنڀار ڪندو رهندو آهي، ڪوڙ کان بچندو رهندو آهي ۽ سچ جي ٻُوٽِي (Plant) جي سار سنڀار ڪندو رهندو آهي، ان حفاظت جي سبب الله پاڪ سچائي کي مضبوطي عطا فرمائيندو آهي، سچ ڳالهائڻ واري تي پنهنجون برڪتون نازل فرمائيندو آهي. پوءِ اهو سچ ڳالهائڻ ۽ سچائي جي حفاظت ڪرڻ جي ڪري ٻانهو ان مقام تي پهچي ويندو آهي جو ان جو ڪلام خطا ڪارن ۽ گناهن جي بيمارن جي لاءِ دوا جو ڪم ڏيڻ لڳندو آهي. اها ڳالهه بيان ڪرڻ کان بعد حضرت مالڪ بن دينار رحمۃ اللہ تعالی علیہ پڇا ڪئي: ڇا توهان اهڙن ماڻهن کي ڏٺو آهي جيڪي هن رُتبي تي فائز ٿيا؟ پوءِ پنهنجو پاڻ کي مخاطب ڪندي فرمايائون: ها! ڇو نہ، خدا جو قسم! اسان اهڙن ماڻهن کي ڏٺو آهي ۽ اهي حضرت سيدُنا حسن بصري رحمۃ اللہ تعالی علیہ آهن، اهي حضرت سيدُنا سعيد بن جبير رحمۃ اللہ تعالی علیہ آهن ۽ انهن جهڙا ٻيا خوش بخت انسان آهن، هي اهي ماڻهو آهن جو انهن مان هڪ شخص جي ڪلام سان الله پاڪ هزارين ماڻهن کي زندگي بخشيندو آهي يعني انهن جو ڪلام ٻڌي الله پاڪ جي رحمت سان هزارين انسان بُرائي جي راهه ڇڏي نيڪي جي رستي جا مسافر بڻجي ويندا آهن. (الله والوں کي باتیں، ۵۴۸/۲بتغير)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَمَّد

سچ آخرت ۾ فائدو ڏيندو

عاشقانِ رسول اسلامي ڀينرون! معلوم ٿيو تہ سچ جون وڏيون برڪتون آهن. سچ هڪ اهڙي خُوبي آهي جيڪا نہ صرف هن دنيا ۾ انسان کي ڪاميابي ڏياريندي آهي بلڪ آخرت ۾ بہ سچ ڳالهائڻ وارا سرفراز (يعني ڪامياب) ٿيندا. قرآنِ پاڪ ۾ بالڪل واضح طور تي انهيءَ ڳالهه کي بيان ڪيو ويو آهي، جيئن سيپاري 7 سوره مائده، آيت 119 ۾ ارشاد آهي:

هٰذَا يَوۡمُ يَنۡفَعُ الصّٰدِقِيۡنَ صِدۡقُهُمۡ ؕ لَهُمۡ جَنّٰتٌ تَجۡرِيۡ مِنۡ تَحۡتِهَا الۡاَنۡهٰرُ خٰلِدِيۡنَ فِيۡهَاۤ اَبَدًا ؕ رَضِيَ اللّٰهُ عَنۡهُمۡ وَ رَضُوۡا عَنۡهُ ؕ ذٰلِكَ الۡفَوۡزُ الۡعَظِيۡمُ

ترجمو ڪنزُالايمان: هيءَ آهي اهو ڏينهن جنهن ۾ سچن کي سندن سچ ڪم ڏيندو، انهن جي واسطي باغ آهن جن جي هيٺيان نهرون جاري آهن، هميشہ هميشہ انهن ۾ رهندا الله انهن کان راضي ٿيو ۽ اهي الله کان راضي، اها آهي وڏي ڪاميابي. (پ ۷، المائدہ: ۱۱۹)

مُفسّرِ قرآن، حضرت علامہ اسمٰعيل حقّي رحمۃ اللہ تعالٰی علیہ هن آيت سڳوري تحت جيڪو ڪجھ ارشاد فرمايو آهي، ان جو خلاصو مدني گلن جي صورت ۾ هن طرح آهي: ❖ سچ ڳالهائڻ وارن کي قيامت جي ڏينهن سچ نفعو ڏيندو. ❖ دنيا ۾ ڳالهايو ويندڙ ڪوڙ ۽ ڪيو ويندڙ ڏيکاءُ قيامت جي ڏينهن ڪنهن صورت نفعو نہ ڏيندا بلڪ اُلٽو ڦاسائيندا. ❖ عقل مند انسان کي سچائي جي راهہ تي هلڻ جي ڪوشش ڪرڻ گھرجي. ❖ سچائي کي اختيار ڪرڻ انسان کي نيڪ عملن ڏانهن راغب ڪندو آهي. (روح البيان، المائدة، تحت الآية: ۱۱۹، ۲/۴۶۷-۴۶۸ ملخصاً)

هڪ ٻي هنڌ تي قرآنِ پاڪ ۾ ارشادِ رباني آهي:

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَ كُوۡنُوۡا مَعَ الصّٰدِقِيۡنَ ﴿۱۱۹﴾

ترجمو: اي ايمان وارؤ! الله کان ڊڄو ۽ سچن جي صحبت ۾ هجو. (پ11،توبه،آيت119)

تفسير صراط الجنان ۾ هن آيت سڳوري تحت آهي يعني انهن ماڻهن سان گڏ ٿي وڃو جيڪي ايمان ۾ سچا آهن، جيڪي مخلص آهن ۽ جيڪي رسولِ اڪرم صلّی اللہ تعالٰی علیہ واٰلہٖ وسلّم جي اِخلاص سان تصديق ڪن ٿا. (صراط الجنان، ۴/۲۵۷)

دوستي ڪنهن سان ڪئي وڃي؟

عاشقانِ رسول اسلامي ڀينرون! آيت ۽ ان جي تفسير مان معلوم ٿيو تہ ❖ اِنهن

سان گڏ رهيو وجي جيڪي نيڪ هجن. ❖ اُنهن جي صحبت اختيار ڪئي وجي جيڪي پرهيزگار هجن. ❖ اُنهن سان تعلق رکڻ گهرجي جيڪي سچ ڳالهائڻ واريون هجن. ❖ اُنهن جي صحبت اختيار ڪرڻ گهرجي جيڪي ڪوڙ کان بچڻ واريون هجن. ❖ اُنهن اسلامي ڀينرن کان تعلق بنائڻ گهرجي جيڪي شريعت تي عمل ڪرڻ واريون هجن. ❖ اِنهن اسلامي ڀينرن کان تعلق بنائڻ گهرجي جيڪي نماز روزي جون پابند هجن. ❖ اِنهن اسلامي ڀينرن سان گڏ رهڻ گهرجي جيڪي الله پاڪ کان ڊڄڻ واريون هجن. ❖ اُنهن اسلامي ڀينرن جي صحبت اختيار ڪرڻ گهرجي جيڪي عشقِ رسول جون پيڪر هجن. ❖ اُنهن اسلامي ڀينرن سان گڏ رهڻ گهرجي جيڪي صحابہ ۽ اهلبيت ۽ اولياءِ ڪرام جي محبت سان سرشار هجن. ❖ اُنهن اسلامي ڀينرن جي صحبت اختيار ڪرڻ گهرجي جيڪي فڪرِ آخرت سان بيقرار هجن. ❖ اُنهن اسلامي ڀينرن جي صحبت اختيار ڪرڻ گهرجي جيڪي موت، قبر، ميدانِ محشر ۽ خوفِ جهنم کان اشڪبار رهنديون هجن. ❖ اُنهن اسلامي ڀينرن سان گڏ رهڻ گهرجي جيڪي سنت ۽ شريعت جون پابند هجن. مطلب تہ! ❖ **اُنهن اسلامي ڀينرن** سان دوستي ڪرڻ گهرجي جيڪي الله پاڪ ۽ ان جي رسول سان محبت رکنديون هجن. يعني اسان جي دوستين جو معيار دِين ۽ شريعت جي پاسداري هئڻ گهرجي. افسوس! اڄ اسان دوستي ڀهريان ڪنديون آهيون سوچينديون بعد ۾ آهيون تہ ان جون عادتون ڪهڙيون آهن؟ ان جو مزاج ڪهڙو آهي؟ ۽ هوءَ دِين ۽ شريعت جي پابند ڪيتري آهي. **ياد رکو!** دوستي انهيءَ سان ڪرڻ گهرجي جيڪا ديندار هجي.

ديندار دوست تلاش ڪرڻ جي ترغيب ڏيندي حضرت عمر فاروقِ اعظم رَضِيَ اللهُ عَنْه فرمائن ٿا: سچا دوست ڳولهيو ۽ انهن جي پناهہ ۾ زندگي گذاريو ڇوتہ هو خوشي جي حالت ۾ زينت ۽ آزمائش جي وقت سامان آهن ۽ ڪنهن گناهگار جي صحبت اختيار نہ ڪريو نہ تہ ان کان گناهہ ڪرڻ ئي سکندؤ- (احياء العلوم، كتاب آداب الالفة والاخوة...الخ، الباب الاول في فضيلة الالفة والاخوة...الخ، بيان الصفات المشروطة فيمن تختار صحبته، ۲/۲۱۴)

مِنهاجُ العابدين پڙهڻ واري مدني انعام تي عمل ڪريو

عاشقانِ رسول اسلامي ڀينرون! ياد رکو! چڱي ۽ نيڪ صحبت انسان کي سٺو ۽ نيڪ بڻائيندي آهي جڏهن بُري صحبت بُرائين ڏانهن وٺي ويندي آهي. چڱي ۽ نيڪ صحبت جو هڪ بهترين ذريعو عاشقانِ رسول جي مدني تحريڪ دعوتِ اسلامي جو پيارو پيارو مدني ماحول بہ آهي. اوهان بہ هن مدني ماحول سان وابستہ ٿيو، هن سان جتي نيڪ صحبت نصيب ٿيندي اتي هميشہ سچ ڳالهائڻ ۽ ڪوڙ کان بچڻ جو بہ ذهن بڻجندو. لهٰذا اڄ ئي دعوتِ اسلامي جي مدني ماحول سان وابستہ ٿي وڃو ۽ مدني انعامات تي عمل شروع ڪري ڇڏيو. مدني انعامات تي عمل جتي ڪوڙ، غيبت، چغلي ۽ گارين کان بچائيندو اتي دل ۾ خوفِ خدا ۽ عشقِ رسول جي شمع بہ روشن ڪندو. مدني انعام نمبر 61 امام غزالي رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ جي تصنيف "مِنْهاجُ الْعابِدِين" پڙهڻ تي مشتمل آهي، اهو مدني انعام مڪمل ڪجھ هن طرح آهي: ڇا اوهان هن سال گهٽ ۾ گهٽ هڪ ڀيرو امام غزالي رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ جي آخري تصنيف " مِنهاجُ العابِدِين" مان توبہ، اخلاص، تقويٰ، خوف ۽ رَجا، عُجب ۽ ڏيکاءُ، اک، ڪن، زبان، دل ۽ پيٽ جي حفاظت جو بيان پڙهي يا ٻُڌي ورتو؟

لهٰذا هن مدني انعام تي عمل جي نيت سان ڪتاب مِنهاجُ العابِدِين پڙهڻ جي نيت ڪري وٺو. جيڪڏهن هن ڪتاب جو مطالعو ڪري بہ چڪيون آهيو، تڏهن بہ ان کي ٻيهر پڙهي وٺو، ان کي ٻُڌي نيڪ بڻجڻ ۽ فڪرِ آخرت ۾ تڙپڻ جو جذبو بيدار ٿيندو. اللہ پاڪ اسان کي رحمتون ۽ خوب خوب برڪتون نصيب فرمائي ۽ هميشہ دعوتِ اسلامي جي مدني ماحول سان وابستہ رکي.اٰمين بِجاهِ النَّبِیِ الْاَمین صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ

اڇو! ترغيب جي لاءِ دعوتِ اسلامي جي مدني ماحول سان وابستگي جي هڪ

مدني بهار ٻڌون ٿيون،

رقت انگيز دعائن متاثر ڪيو

پنجاب جي مقيم هڪ اسلامي ڀيڻ دعوت اسلامي جي مشڪبار مدني ماحول سان وابستہ ٿيڻ کان پهريان گهڻي گناهن ۾ مبتلا هئي. ان جي زندگي ۾ مدني انقلاب ڪجهہ هن ريت آيو جو هڪ ڏينهن دعوتِ اسلامي جي مدني ماحول سان وابستہ هڪ اسلامي ڀيڻ ان کي نيڪي جي دعوت ڏني، ۽ انفرادي ڪوشش ڪندي دعوتِ اسلامي جي تحت ٿيڻ واري اسلامي ڀينرن جي هفتيوار سنتن ڀري اجتماع ۾ شرڪت جو ذهن ڏنو. جنهن سبب اها دعوتِ اسلامي جي سنتن ڀري اجتماع ۾ اچي پهتي. تلاوت ۽ نعت شريف کانپوءِ ٿيڻ وارو سنتن ڀريو بيان ڏاڍو دلنشين ۽ پرتاثير هو. پوءِ ذڪرالله جو صدائون ۽ روئي روئي گهري ويندڙ رقت انگيز دعائن ان کي ڏاڍو متاثر ڪيو. اجتماع ۾ ٿيڻ واري ذڪر سان ان جي دل کي ڏاڍو سڪون مليو. اهو ڏينهن ۽ اڄ جو ڏينهن! اها دعوتِ اسلامي واري بڻجي وئي. اَلْحَمْدُلِلّٰہ عَزَّوَجَلَّ سنتن ڀري اجتماع ۾ شرڪت جي برڪت سان مدني برقعو سجايائين ۽ هاڻي اَلْحَمْدُلِلّٰہ عَزَّوَجَلَّ ان تي استقامت حاصل آهي.

” جيڪڏهن اوهان کي بہ دعوت اسلامي جي مدني ماحول جي ذريعي ڪا مدني برڪت ملي هجي تہ آخر ۾ مدني بهار مڪتب ۾ جمع ڪرائي ڇڏيو“

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب!   صَلَّی اللهُ عَلٰی مُحَمَّد

هر عمل جو ردِّ عمل آهي

عاشقانِ رسول اسلامي ڀينرون! اسان هميشہ سچ ڳالهائڻ جي باري ۾ ٻُڌي رهيون هيوسين. هر عمل جو ردّ عمل هوندو آهي، سچ جيئن تہ هڪ نيڪ عمل

۽ سنو ڪم آهي ان ڪري ان جو ردِ عمل (Reaction) بہ بهترين هوندو آهي. حديث سڳورين ۾ سچيون ڳالهيون سيکارڻ واري آقا، سڌي واٽ هلائڻ واري مصطفيٰ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ سچ ڳالهائڻ جون ترغيبون ارشاد فرمايون آهن. اچو! سچ ڳالهائڻ جي ترغيب بابت بہ حديث سڳوريون ٻڌون ٿيون:

1. فرمايائون: توهان تي سچ ڳالهائڻ لازم آهي ڇوتہ اهو نيڪي سان گڏ آهي ۽ اهي ٻئي جنت ۾ (ڪٺي ويندا) آهن. (الاحسان،کتاب الحظر والاباحۃ، باب الکذب، ۴۹۴/۷،حدیث:۵۷۰۴)
2. فرمايائون؛ بيشڪ سچائي ڀلائي جي طرف هدايت ڏيندي آهي ۽ ڀلائي جَنَّت ڏانهن وٺي ويندي آهي ۽ انسان برابر سچ ڳالهائيندو رهندو آهي ايستائين جو الله پاڪ وٽ صِدّيق ٿي ويندو آهي. (بخاری ، کتاب الادب، باب قول اللہ تعالی، ۱۲۵/۴، رقم:۶۰۹۴)
3. فرمايائون: هڪ شخص حاضر ٿي عرض ڪيائين: يارسول الله صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ ! جنّتي ڪهڙو عمل ڪندو آهي؟ ارشاد فرمايائون: سچ ڳالهائڻ، انسان جڏهن سچ ڳالهائيندو آهي تہ نيڪي ڪندو آهي ۽ جڏهن نيڪي ڪندو آهي تہ محفوظ ٿي ويندو آهي ۽ جڏهن محفوظ ٿي ويندو آهي تہ جنت ۾ داخل ٿي ويندو آهي-(مسند احمد، مسند عبداللہ ابن عمرو، ۵۸۹/۲، حدیث:٦٦٥٢)

سچ خوبين جو مجموعو آهي:

عاشقانِ رسول اسلامي ڀينرون! معلوم ٿيو سچ جون ڪوڙ برڪتون آهن، ❖ سچ هڪ نيڪي آهي. ❖ سچ جنّت ۾ وٺي ويندڙ ڪم آهي. ❖ سچ ڀلائي ڏانهن وٺي ويندو آهي. ❖ سچ خير ڪي ماڻڻ جو سبب آهي. ❖ سچ جنتين جي عملن مان آهي. ❖ سچ دنيا ۾ نجات ڏياريندو آهي. ❖ سچ قبر ڪي نورُ علٰي نُورُ ڪرڻ جو سبب آهي. ❖ سچ آخرت ۾ بہ فائدي جو سبب آهي. ❖ سچ سان معاشري ۾ روشني پکڙجندي آهي. ❖ سچ سان معاشرو خوشگوار ٿيندو آهي. ❖ سچ ذهني سڪون فراهم ڪندو آهي. ❖ سچ ڳالهائڻ واريءَ سان ڪيتريون ئي آفتون دور

ٿينديون آهن. ❖ سچ انسان کي بااعتماد بڻائيندو آهي. مطلب ته! سچ دِين ۽ دنيا جي ڪيئي فائدن جو سبب بڻجي سگهي ٿو.

حَڪيمُ الاُمّت حضرت مفتي احمد يار خان نعيمي رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه جيڪي سچ جا فائدا بيان ڪيا آهن، انهن کي دل جي ڪنن سان ٻڌو ۽ سچ تي ڪاربند رهڻ جو ذهن بڻايو. جيئن مفتي صاحب فرمائن ٿا:

سچ ڳالهائڻ جا ڏهه فائدا:

(1) جيڪو شَخص سچ ڳالهائڻ جو عادي ٿي وڃي، اللّٰه اُن کي نيڪوڪار بڻائي ڇڏيندو. (2) ان جي عادت سُنا ڪم ڪرڻ جي ٿي ويندي. (3) اُن جي بَرڪت سان اهو مرڻ وَقت تائين نيڪ رهندو. (4) بُرائين کان بچندو. (5) جيڪو اللّٰه جي ويجهو صِدّيق ٿي ويندو ان جو خاتِمو چڱو ٿيندو. (6) اهو هر قسم جي عَذاب کان مَحفُوظ رهندو. (7) هر قسم جو ثَواب ماڻيندو. (8) دُنيا به اُن کي سچّو چوڻ، چڱو سمجهڻ لڳندي آهي. (9) اُن جي عزّت ماڻهن جي دِلين ۾ ويهي رهندي آهي. (مرآة المناجيح، ج۶/۴۵۲) (10) سچ هڪ اهڙو نُور آهي جيڪو سچ ڳالهائڻ وارن جي دلين جي هدايت جو سبب بڻجندو آهي، جيتري قَدَر اُنهن کي پنهنجي رَبّ جو قُرب حاصِل هوندو آهي، اوترو ئي انهن کي اهو نُور حاصِل ٿيندو ويندو آهي. (روح البيان، پ۲۲، الاحزاب، تحت الاية:۳۵، ۷/۱۷۵)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَمَّد

عاشقانِ رسول اسلامي ڀينرون! هن ۾ ڪو شڪ ناهي! ته ڪجه گهڙيون اهڙيون پڻ اينديون آهن جو ان ۾ سچ ڳالهائڻ مشڪل ۽ سچ کان هٽڻ آسان لڳي رهيو هوندو آهي، پر ياد رکو! جهڙي طرح وَاريءَ سان اڏيل عمارت ڪنهن به وقت هوا جي تيز جهوٽي سان ڪِري پوندي آهي، اهڙي طرح ڪوڙ جي بنياد تي قائم ٿيندڙ عمارت به ڪٿي نه ڪٿي ضرور ڪِري پوندي آهي. ان ڪري ڪيترا

ئي مشڪل حالات هجن، ڪيتري ئي مشڪل درپيش هجي سچ جو دامن نہ ڇڏڻ گهرجي. بظاهر ان جون اهڙيون برڪتون نظر ايندڀون آهن جو انسان حيران ٿي ويندو آهي. اچو اهڙي طرح جو هڪ واقعو ٻڌون ٿيون:

وڏي همت سان سچ ڳالهايو

منقول آهي تہ حَجّاج بِن يُوسُف هڪڙي ڏينهن ڪجهہ قيدين کي قتل ڪرائي رهيو هو، هڪ قيدي اُٿي ڪري چوڻ لڳو: اي امير! منهنجو توتي هڪڙو حق آهي. حجاج پڇيو: اُهو ڪهڙو؟ چوڻ لڳو: هڪ ڏينهن فُلاڻو شخص توکي بُرو ڀلو چئي رهيو هو تہ مون تنهنجو دِفاع (يعني بچاءُ) ڪيو هو. حجاج چيو: ان جو گواهہ ڪير آهي؟ اُن شخص چيو: آئون اللہ تعالٰي جو واسطو ڏئي ڪري چوان ٿو تہ جنهن اها ڳالهہ ٻولهہ ٻُڌي هئي اُهو گواهي ڏي، هڪ ٻئي قيديءَ اُٿي ڪري چيو: هائو اِهو واقعو منهنجي سامهون پيش آيو هو، حجاج چيو: پهرين قيدي کي آزاد ڪري ڇڏيو، پوءِ گواهي ڏيڻ واري ڪان پڇيائين: توکي ڪهڙي رڪاوٽ هئي جو تو اُن قيدي وانگر منهنجو دفاع (يعني بچاءُ) نہ ڪيو؟ اُن سچائي ڪان ڪم وٺندي چيو: رڪاوٽ اِها هئي جو منهنجي دل ۾ تنهنجي پراڻي دشمني هئي، حجاج چيو: هِن کي بہ آزاد ڪري ڇڏيو ڇاڪاڻ تہ هِن وڏي همت سان سچ ڳالهايو آهي. (وَفيات الاَعْيان لابن خلكان:٢٨/٢،ازجهوٹا چور،ص:١٩)

عاشقانِ رسول اسلامي ڀينرون! واقعي سچ ڳالهائڻ واري ڪڏهن نقصان ۾ ناهي رهندي، ان ڪري سچ کي پنهنجي عادت بنائڻ گهرجي. سچ ڳالهائڻ سان نہ صرف دنيا بهتر ٿيندي آهي بلڪ آخرت ۾ بہ فائدو ٿيندو آهي. سچ ڳالهائڻ جي عادت آخرت جي لاءِ ڪيتري فائديمند آهي اچو ان بابت بہ روايتون ٻڌون ٿيون:

سچائي سبب بلند درجات!

حضرت سيدُنا بِشر بِن بَڪر رَحۡمَةُ اللّٰہِ تَعَالٰی عَلَيۡه فرمائن ٿا: مون حضرتِ سَيدُنا اِمام اوزاعي رَحۡمَةُ اللّٰہِ تَعَالٰی عَلَيۡه کي عالم سڳورن جي هڪ جماعت سان جنت ۾ ڏسي ڪري

پڇيو: حضرتِ سيدُنا امام مالڪ بن اَنس رضی اللہ تعالٰی عنہ ڪٿي آهن؟ چيائين: انهن جا درجات تہ گهڻا بلند آهن. مون پڇا ڪئي: ڪنهن سبب؟ چيائين: سندن جي سچائي جي ڪري. (التمهيد، باب ذكر عيون من اخبار مالك وذكر فضل موطئه، ۵۶/۱)

سچ رحمتِ الٰهي ماڻ جو سبب آهي:

حضرت ابو عبد الله رَمَلي رحمۃ اللہ علیہ فرمائن ٿا مون حضرت مَنصُور رحمۃ اللہ علیہ کي خواب ۾ ڏٺو، مون ان کي چيو: الله پاڪ اوهان سان ڪهڙو معاملو فرمايو؟ انهن چيو تہ الله ڪريم مون کي بخشي ڇڏيو ۽ مون تي رحم فرمايو ۽ مون کي اهو ڪجھ عطا فرمايو جنهن جي مون کي اميد نہ هئي. مون چيو: اها ڪهڙي شيءِ آهي جنهن ذريعي انسان الله ڏانهن متوجه ٿيندو آهي؟ انهن فرمايو: **سچ**. (احياء العلوم، ۱۱۶/۵)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَمَّد

عاشقانِ رسول اسلامي ڀينرون! معلوم ٿيو تہ سچ هڪ اهڙو عمل آهي جيڪو ٻانهيءَ کي الله پاڪ جي رحمت جو حقدار ڪندو آهي، اهڙي طرح اهو بہ معلوم ٿيو تہ ڪوڙ هڪ اهڙو عمل آهي جيڪو ٻانهيءَ کي رِضاءِ الٰهي ۽ قُربِ الٰهي کان گهڻو پري ڪندو آهي. ان کان علاوه بہ ڪوڙ **جون تباهہ ڪاريون** آهن. اچو! حديث سڳورين ۾ بيان ڪيل ڪجھ برائيون ٻڌون ٿيون:

ڪوڙ جا ڀيانڪ نتيجا:

❖ جڏهن ٻانهو ڪوڙ ڳالهائيندو آهي، ان جي بَدبُوءَ سبب ملائڪ هڪ مِيل پري ٿي ويندو آهي. (ترمذي، كتاب البر والصلة، باب ماجاء في الصدق والكذب، الحديث: ۱۹۷۹،۳/ ۳۹۲) ❖ ڪوڙ ڳالهائڻ سڀ کان وڏي خِيانت آهي. (سنن ابي داود، كتاب الادب، باب في المعاريض،الحديث:۴۹۷۱،۴/۳۸۱) ❖ ڪوڙ ايمان جو مُخالِف آهي. (مسنداحمد،مسند ابي بكر الصديق،۲۲/۱،حديث:۱۶) ❖ ماڻهن کي کلائڻ جي لاءِ ڪوڙ ڳالهائڻ واري جي لاءِ هلاڪت آهي. (ترمذي،كتاب الزهد، باب ماجاء من تكلم بالكلمة ليضحك الناس، الحديث:۲۳۲۲، ۱۴۲/۴) ❖ ماڻهن کي کلائڻ جي لاءِ ڪوڙ ڳالهائڻ وارو جهنّم جي

ايتري اونهائي ۾ ڪرندو آهي جيڪو آسمان ۽ زمين جي درمياني فاصلي ڪان وڌيڪ آهي. (شعب الايمان، باب في حفظ اللسان، الحديث:۴۸۳۲، ۲۱۳/۴) ❖ڪوڙ ڳالهائڻ واري جو چهرو ڪارو ٿي ويندو آهي.(شعب الايمان، باب في حفظ اللسان، الحديث:۴۸۱۳، ۲۰۸/۴) ❖ڪوڙ ڳالهائڻ منافق جي علامتن مان هڪ علامت آهي. ❖ڪوڙ ڳالهائڻ وارا قيامت جي ڏينهن، الله پاڪ جي نزديڪ سڀ کان وڌيڪ ناپسنديده ماڻهن ۾ شامل هوندا. (مسلم، كتاب الايمان، باب خصال المنافق،ص:۵۳، حديث:۲۱۰)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیب ! صَلَّی اللّٰہُ عَلٰی مُحَمَّد

عاشقانِ رسول اسلامي ڀينرون! بيان کي ختم ڪندي سنّت جي فضيلت ۽ ڪجھ سنّتون ۽ آداب بيان ڪرڻ جي سعادت حاصل ڪيان ٿي، تاجدار رسالت، شهنشاهِ نُبُوَّت، مصطفيٰ جانِ رحمت صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جو فرمان جنّت نشان آهي: جنهن منهنجي سنّت سان محبت ڪئي ان مون سان محبت ڪئي۽ جنهن مون سان محبت ڪئي اهو جنّت ۾ مون سان گڏ هوندو. (مشكاة الصابيح،كتاب الايمان،باب الاعتصام بالكتاب والسنة،۹۷/۱،حديث:۱۷۵)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیب ! صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

ڳالھ ٻولھ جون سنتون ۽ آداب

اچو! ڳالھ ٻولھ ڪرڻ جا 11 مَدَني گل ٻڌي وٺون ٿيون:

﴿1﴾ مسڪرائي ۽ خوش اخلاقيءَ سان ڳالھ ٻولھ ڪيو ﴿2﴾ ننڍين اسلامي ڀينرن سان شفقت وارو ۽ وڏين اسلامي ڀينرن سان ادب وارو لهجو اختيار ڪيو. اِنْ شَآءَ اللّٰه عَزَّوَجَلَّ ثواب حاصل ڪرڻ سان گڏوگڏ ٻنهي جي نزديڪ توهان معزز رهنديون ﴿3﴾ وڏي آواز سان ڳالهائڻ جيئن اڄڪلھ ماڻهو پاڻ ۾ ڳالهائيندا آهن، اهو سنّت نہ آهي ﴿4﴾ ڪٿي هڪ ڏينهن جو ٻار هجي سنين سنين نيتن سان ان

سان ۽ اوهان توهان سان گفتگو ڪرڻ جي عادت بڻايو، اوهان جا اخلاق ۽ عمدا ٿيندا ۽ بار ۽ آدب سکندو ﴿5﴾ ڳالهه ٻولهه ڪرڻ وقت پردي جي جاءِ تي هٿ لڳائڻ، آڱرين سان بدن تان مير لاهڻ، ٻين جي سامهون بار بار نڪ کي هٿ لڳائڻ يا نڪ يا ڪن ۾ آڱر وجهڻ، ٿڪ اڇلائڻ سٺي ڳالهه ناهي، ان سان ٻين کي ڪراهت محسوس ٿيندي آهي ﴿6﴾ جيستائين ٻي اسلامي ڀيڻ ڳالهائي رهي هجي ته اطمينان سان ٻڌو، ان جي ڳالهه ڪٽي پنهنجي ڳالهه شروع ڪرڻ سنّت ناهي ﴿7﴾ ڳالهه ٻولهه ڪندي بلڪ ڪنهن ۽ حالت ۾ ٽهڪ نه ڏيو ڇوته سرڪار مدينه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَالِهٖ وَسَلَّمَ ڪڏهن ۽ ٽهڪ نه ڏنو ﴿8﴾ گهڻو ڳالهائڻ ۽ هر هر ٽهڪ ڏيڻ سان رعب ختم ٿي ويندو آهي﴿9﴾سرڪارِ مدينه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَالِهٖ وَسَلَّمَ جو فرمانِ عاليشان آهي: ”جيڪو چپ رهيو ان نجات ماتي.“ (سنن ترمذي، ج 4 ص 225 الحديث 2509) ﴿10﴾ ڪنهن سان ڳالهه ٻولهه ڪجي ته ان جو ڪو صحيح مقصد ۽ هئڻ گهرجي ۽ هميشه ٻئي اسلامي ڀيڻ جي ظرف ۽ ان جي نفسيات جي مطابق ڳالهه ڪئي وڃي ﴿11﴾ بدزباني ۽ بي حيائي جي ڳالهين کان هر وقت پرهيز ڪريو، گارگند کان بچنديون رهو ۽ ياد رکو ته ڪنهن مسلمان کي بلااجازتِ شرعي گار ڏيڻ حرامِ قطعي آهي. (فتاوي رضويه، ج 21 ص 127)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَمَّد

طرح طرح جون هزارين سنتون سکڻ جي لاءِ مڪتبة المدينه جي شايع ٿيل ڪتاب 312 صفحن تي مشتمل ڪتاب ”بهار شريعت“ حصو 16 ۽ 120 صفحن جو ڪتاب“سنتيں ۽ آداب” هديو ڏئي حاصل ڪيو ۽ پڙهو.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَمَّد